



A TANTÁRGY ADATLAPJA

Az imaginárius antropológiája: elméletek és elemzési módszerek

Egyetemi tanév: 2025-2026

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar Néprajz és Antropológia Intézet
1.4 Szakterület	Kultúratudomány
1.5 Képzési szint	Mesteri képzés
1.6 Szak / Képesítés	Kultúra és társadalom – hagyomány és modernitás között

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Az imaginárius antropológiája: elméletek és elemzési módszerek				A tantárgy kódja		LMM1164	
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			Dr. Tánczos Vilmos habilitált egyetemi tanár						
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve									
2.4. Tanulmányi év	1	2.5. Félév	1	2.6. Értékelés módja	vizsga	2.7. Tantárgy típusa		kötelező	

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					54
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					54
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					30
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					2
Más tevékenységek					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					140
3.8. A félév összóraszám					196
3.9. Kreditszám					8

4. Előfeltételek (ha vannak)

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



4.1. Tantervi	–
4.2. Kompetenciabeli	–

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none">jelenlét (az előadásokon való részvétel)infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)	
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none">jelenlét (az előadásokon való részvétel)infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)	

6. 1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai/küls-kompetenciák	<ul style="list-style-type: none">kulturális tények és jelenségek elemzéséhez szükséges alapfogalmak, elméletek és módszerek ismerete és alkalmazásakulturális tények leírása és értelmezése többszemponú kontextualizáción keresztülszakspecifikus fogalmak és módszerek interdiszciplináris keretben való értelmezésekulturális tények elemzésében érvényesíthető szempontok előnyeinek és hátrányainak felmérése megfelelő kritériumok alkalmazásávala szaktudás átadásában (ti. annak ismertetésére, kifejtésére) legalkalmasabbnak vélt eljárások felismerése, valamint alkalmazásuk sajátosságainak és következményeinek tudatosítása néprajzi alapfogalmak, módszerek és elméletek (be)azonosítása, illetve meghatározásaa néprajzi irányzatok és módszerek fontosságának felismerése, sajátosságainak beazonosítása a kultúrakutatás tudománytörténeti kontextusábantudományos kutatásokat végeznekkezeli a kutatási adatokattudományos publikációkat írelősegíti a nyílt innovációt a kutatásbanprojektmenedzsmentet biztosítterjeszti az eredményeket a tudományos közösség számárastratégiai hatás érdekében kezeli a tudástaz etika és a tudományos integritás elveit alkalmazza a kutatási tevékenységek során tudományos módszereket alkalmazelősegíti a nyilvánosság bevonását a kutatásbainterdiszciplináris kutatást végez
---------------------------	---



Transverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none">• kezdeményezőkézséget mutat - betartja a vállalásokat - felelősséget vállal - gyorsan gondolkodik - megmutatja önmagát reflektál - kíváncsiságot mutat - pozitívan viszonyul a kihívásokhoz - analitikusan gondolkodik - tiszteletben tartja a kulturális értékek és normák sokféleségét - bizonytalanságot kezel - közönséget szólít meg - csapatban dolgozik - bizalmat mutat - lojalitásról tesz tanúbizonyságot - empátiáról tesz tanúbizonyságot - empátiát mutat - stresszel megbirkózik - hatékonyan dolgozik - kritikusan dolgozik - kritikusan gondolkodik - értékeli a kulturális és művészeti kifejezések sokszínűségét - tanulási hajlandóságot mutat - problémákat azonosít - internetes keresést végez - interkulturális kompetenciát mutat - önállóan dolgozik - kreatívan gondolkodik.• a szakmai feladatok kijelölt határidőn belüli hatékony és felelősségteljes teljesítése/megvalósítása a tudományos tevékenység etikai elveinek tiszteletben tartásával és a szakszerű hivatkozás szabályainak szigorú alkalmazásával (gyakorlati jellegű tevékenységek során a magyar népi kultúra különböző területein fellelhető, gyűjthető és értelmezhető jelenségek áttekintése; lehetséges kutatási témák körvonalazása és módszertani megközelíthetőségének megvitatása)• csoporton belüli, illetve személyközi (interperszonális) kommunikációs készségek fejlesztése és a csoportmunka keretében felvállalható szerepek kialakítása
----------------------------	--

6.2. Tanulási eredmények

Ismeretek	A hallgató ismeri: <ul style="list-style-type: none">1. az imaginárius megjelenésének fontos kultúrtörténeti formáit a kezdetektől napjainkig;2. a szakterminológiát és a különböző elméleteket, irányzatokat, a rájuk vonatkozó alapvető könyvészetet
Képességek	A hallgató képes: <ul style="list-style-type: none">• az imaginárius elemzésével foglalkozó elméletek és módszerani irányzatok áttekintésére valamint a metodológiai alkalmazhatóságra, ennek egyéni szemléltetésére;• lehetséges kutatási témákat felismerni, azonosítani, módszertanilag helyesen megközelíteni, megvitatni;•
Felelősség és önállóság	<ul style="list-style-type: none">• A hallgató képes önállóan dolgozni, kutatni, tanulmányt írni, recenziót készíteni.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none">• A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat az imaginárius megjelenésének fontos kultúrtörténeti formáival a kezdetektől napjainkig.	
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	<ul style="list-style-type: none">• a szakterminológia és különböző elméletek, irányzatok ismertetése, a rájuk vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása	

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



	<ul style="list-style-type: none">• az imaginárius elemzésével foglalkozó elméletek és módszerani irányzatok áttekintése, valamint a metodológiai alkalmazhatóság szemléltetése• lehetséges kutatási témák felismertetése, beazonosítása és módszertani megközelíthetőségének megvitatása tanulmányírás és recenzió-készítés
--	---

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. téma Bevezetés: A képek lehetséges funkciói. Ikonográfia és ikonológia.	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	- Az óralátogatás fakultatív. - A kurzus órávázlatait hallgatók elektronikus úton kapják meg.
2. téma A mítoszok képei	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
3. téma A keresztény neoplatonizmus	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
4. téma A keresztény ikonográfia általános jellemzői. A keresztény ikonográfia kézikönyvei	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
5. téma A passióepika képei	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
6. téma A középkori ördöggépzetek	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
7. téma A középkori angolkultusz	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
8. téma A reneszánsz és a barokk képfelfogás	frontális előadás	



	leiró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
9. téma Az ortodox ikon. Az ikonoklasmus	frontális előadás leiró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
10. téma A protestáns képteológia. Az ikonográfiai rendszerek szétesése	frontális előadás leiró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
11. téma A romantika képfelfogása	frontális előadás leiró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
12. téma A 20. század pszichologizáló mítoszelméletei. Az archetipikus képek	frontális előadás leiró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
13. téma A posztmodern képszemlélet (Aby Warburg)	frontális előadás leiró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	
14. téma A strukturalista szimbólumfelfogás. A hamburgi ikonográfiai iskola (E. Cassirer, E. Panofsky)	interaktív tevékenység(ek) rendszerezés, rögzítés	<ul style="list-style-type: none">• a félév során elhangzottak, megbeszéltek áttekintése/ismétlése (koherens egésszé való összeállítása)• összefoglalás, fontosabb elemek/adatok kiemelése, hallgatók kérdéseinek megválaszolása
Könyvészet <ul style="list-style-type: none">• Arasse, Daniel: <i>Ars memoriae és vizuális szimbólumok: a képzelet kritikája és a reneszánsz vége</i>. In: Pál József (szerk.): <i>Az ikonológia elmélete</i>. Szeged, 1997. 115–156.• Duby, Georges: <i>A katedrálisok kora</i>. Művészet és társadalom. 980–1420. Budapest, Corvina Kiadó, 2005.• Ivanov, Vjacseszlav V.: A kettős szimbolikus osztályozásról. In: <i>Nyelv, mítosz, kultúra</i>. Bp., 48–66.• Lazarev, Viktor: Az orosz ikon. Andrej Rubljov „Szentháromság”-a. In: <i>Uő: A középkori orosz festészet</i>. Budapest, 1975. 7–19., 127–135.		



- Orosz György: Egy XV. századi ikon üzenete a ma emberének. In: Szabadfalvi József–Viga Gyula (szerk.): *A Hermann Ottó Múzeum Évkönyve XXVII*. Miskolc, 1989. 141–145. (Rubljov Szentháromság ikonáról.), 1989.
- Platón: Phaidrosz. In: *Válogatott művei*. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1983. 495–567.
- Röhrich, Lutz: Az ördög alakja a népköltészetben. *Ethnographia* LXXVII. 1966. 2. 212–228.
- Szőnyi György Endre: „A nagyerejű kép”: az ezoterikus és okkult szimbolizmus tipológiájához. In: Pócs Éva (szerk.): *Áldás és átok, csoda és boszorkányság*. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben. Budapest, Balassi Kiadó, 2004. 351–366.
- Szőnyi György Endre: *Pictura & Scriptura*. Hagyományalapú kulturális reprezentációk huszadik századi elméletei. Szeged, JATEPress, 2004. 53–74.; 203–227.
- Takács Szilvia: Szövegvilág és festett univerzum. A népi imák és a szakrális képzőművészet kapcsolatai. In: Szemerényi Ágnes (szerk.): *Folklór és vizuális kultúra*. Budapest, 2007. 170–183.
- Tánzos Vilmos: A folklór-képek kétféle értelmezéséről. In: Szemerényi Ágnes (szerk.): *Folklór és vizuális kultúra*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007. 43–51.
- Uszpenskij, Leonyid: *Az ikon teológiája az ortodox egyházban*. Budapest, Kairosz–Paulus Hungarus, 2003. 335–374. (Az ikon a modern világban)

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. téma A szemináriumi témakörök, olvasmányok ismertetése, a gyakorlati tennivalók/feladatok megbeszélése	interpretatív magyarázat	- Az óralátogatás fakultatív, ideértve a szemináriumokat is. - Minden hallgató tart egy saját szemináriumot (kb. 45 perc a beszélgetéssel együtt) saját maga által választott témából.
2. téma A mítoszok képei. A mitikus gondolkodás általános jellemzői	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
3. téma A platóni képelfogás	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
4. téma A gótika születése. A ferences szellem, fénykultusz	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
5. téma Bestiáriumok, apokrif lények	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
6. téma	kiselőadás	



Az eszkatológia képei a középkorban	leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
7. téma A földi paradicsom képei	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés interpretatív magyarázat	
8. téma Ördöggépzetek a középkorban	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
9. téma A bukovinai kolostorok ikonográfiai ábrázolásai	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
10. téma A református templomok kazettás mennyezetei	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
11. téma A romantika képfelfogása. A romantikus giccs	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
12. téma A sebesség mítosza (Paul Virilio: tér és idő a modern korban)	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
13. téma Az utazás és az idegenség	kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
14. téma A reklámok képi nyelve	interaktív tevékenység(ek) rendszerezés, rögzítés	



Könyvészet

- Burckhardt, Titus: *Chartres és a katedrális születése*. Budapest, Arcticus Kiadó, 2001.
- CULIANU, Ioan Petru: *Călătorii în lumea de dincolo*. Iași, Polirom, 2002. (Eredeti kiad.: *Out of This World*. Otherworldly Journeys from Gilgamesh to Albert Einstein. 1991.)
- Duby, Georges: *A katedrálisok kora*. Művészet és társadalom. 980–1420. Budapest, Corvina Kiadó
- Eco, Umberto: *Művészet és szépség a középkori esztétikában*. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2007. 65–87. (zene, szám, harmónia), 104–147. (egyetemes allegorizmus), 233. old. et passim (noplatonizmus)
- Faragó Kornélia: *Kultúrák és narratívák. Az idegenség alakzatai*. Újvidék, Fórum Könyvkiadó, 2005.
- Fülemile Ágnes: Imaginárius etnográfia: A „monstrum hominis” ábrázolásának narratív és képi hagyatéka, és a világ korai felfedezése. In: Szemerkényi Ágnes (szerk.): *Folklór és vizuális kultúra*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007. 87–119.
- Gandillac, Maurice de: Pseudo-Dionüsziosz. In: Gerhard Ruhbach–Josef Sudbrack: *Nagy misztikusok*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2005. 79–94.
- Gazda Klára 2000 A magyar hintázási hagyományok összehasonlító perspektívából. *Erdélyi Múzeum* LXII. 3–4. 193–236.
- Gombrich, E. H.: *Icones smbolicae*. A szimbolikus kifejezés filozófiai és ezek hatása a művészetekre. In: Pál József (szerk.): *Az ikonológia elmélete*. Ikonológia és műértelmezés 1. Szeged. 1997. 31–114.
- Görög Hajnalka: Képmetamorfózisok. Protestáns képteológia és alkalmazásai a 17–18. század prédikációelméletében és gyakorlatában. *Erdélyi Múzeum* LXIII. 2001. 3–4. 115–143.
- Szacsvay Éva: Protestáns ábrázolások és népművészet. In: Lackovits Emőke, S.–Mészáros Veronika (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében 5*. Konferencia Pápán 1999. június 22–24. I–II. Veszprém, I. 2001. 31–44.
- Ripa, Cesare: 1997. *Iconologia* (1593). Budapest
- Virilio, Paul 1992 *Az eltűnés esztétikája*. Budapest, Balassi Kiadó
- Virilio, Paul 2001 *Spațiul critic*. Cluj-Napoca, Idea Design & Print

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

- Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp az erdélyi múzeumokkal és a Kriza János Néprajzi Társasággal.
- A tantárgy tartalmilag összhangban van mind az érvényben lévő hazai tanrend tanegységeivel, mind a magyar és nemzetközi felsőoktatási intézményekben oktatott (azonos vagy hasonló) tanegységekkel
- a tantárgy tartalma a nemzetközi és a magyar néprajzi szakirodalom klasszikus és kortárs kézikönyveire, forráskiadványaira és periodikáira egyaránt alapoz
- a tanegységért felelős egyetemi oktató a tudományterület szakembereként tartódik számon (l. tudományos cím, publikációs lista, hazai és nemzetközi konferenciaszereplés)

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



10.4 Előadás	<ul style="list-style-type: none"> • az előadások és a szemináriumok alkalmával elhangzottak, illetve megbeszéltek alapos ismerete; • a kötelező szakirodalom részletes ismerete; • az ajánlott irodalom áttekintése <p>a félév során megbeszélte témakörökről alkotott saját vélemény nyilvánítása és argumentálása</p>	- Kollokvium a kurzus anyagából az óravázlatok és az előírt szakirodalom alapján	50%
10.5 Szeminárium	<ul style="list-style-type: none"> • aktív jelenlét • munkavégzés, magatartás • önállóság • együttműködés • hatékonyság <p>kijelölt írásbeli feladatok elvégzése (szerkezet, tartalom, szakirodalmi hivatkozás)</p>	- Szeminárium vezetése és szemináriumi dolgozat (7–8 oldal = 15 000 N) bemutatása. A szemináriumi dolgozat véglegesített változatát a választott vizsgaidőpont (kollokvium) előtt három nappal (72 óra) kell elektronikusan elküldeni.	50%
10.6 Minimális követelmények			
<ul style="list-style-type: none"> • a kurzus alapfogalmainak ismerete és adekvát használata • a kurzus témaköreinek alapvető szakirodalmában való tájékozottság • a vállalt szemináriumi téma bemutatása, a kérdés szakirodalmában való tájékozottság • a szemináriumi dolgozat elkészítése és határidőre történő elküldése 			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)¹

¹ Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.



UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA



Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							

Kitöltés időpontja:
2025. január 29.

Előadás felelőse:

Tánczos Vilmos

Szeminárium felelőse:

.....

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.02.10.

Intézetigazgató:

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása